

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 5.
ISSN 2307-2105



Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.78>

УДК 330.3

Л. О. Птащенко,

*д. е. н., професор, Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4228-0421>*

Р. В. Орленко,

*аспірант, Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-2524-8922>*

МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ БЕЗПЕКОВИХ ЧИННИКІВ НА ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЇХ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ

L. Ptashchenko,

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Ukraine*

R. Orlenko,

*Postgraduate student,
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Ukraine*

THE MECHANISM OF INFLUENCE OF SECURITY FACTORS ON INVESTMENT PROCESSES IN UKRAINE AND THE TOOLS FOR THEIR NEUTRALIZATION

Розкрито механізм впливу безпекових чинників на інвестиційні процеси в Україні та обґрунтовано інструментарій їх нейтралізації. Доведено, що в умовах високої макроекономічної турбулентності та фундаментальних викликів класичні моделі інвестиційного менеджменту втрачають свою актуальність. Здійснено фундаментальне розмежування суміжних категорій «безпековий чинник», «вразливість» та «інвестиційний ризик». Обґрунтовано двоїсту природу безпекових детермінант, здатних виступати як генераторами загроз, так і каталізаторами інституційної стійкості.

Розроблено авторську морфологічну модель трансформації небезпеки, яка доводить, що первинно нейтральний чинник генерує загрозу і перетворюється на фінансовий ризик виключно за умови накладання на внутрішні вразливості національної економіки. Аргументовано, що пасивне очікування стабілізації макросередовища є стратегічно хибним. В свою чергу це показує безальтернативну необхідність переходу від реактивної адаптації до активного конструювання безпекоорієнтованого інвестиційного простору.

Сформовано багаторівневий інструментарій нейтралізації деструктивних шоків для різних типів носіїв капіталу. Визначено, що адсорбція фінансових ресурсів та залучення імпаکت-інвестування вимагає синхронізації зусиль держави і міжнародних фінансових інституцій шляхом імплементації архітектури змішаного фінансування та використання інструментів страхування ризиків. Практична значимість результатів полягає у формуванні прикладного базису для безпечної акумуляції інвестиційних ресурсів та ефективною нейтралізації деструктивних безпекових чинників.

The underlying mechanism of the impact of security factors on investment processes in Ukraine is revealed, and the toolkit for their effective neutralization is theoretically substantiated. It is proven that under conditions of high macroeconomic turbulence, fundamental challenges and unprecedented

environmental uncertainty, classical models of investment management and instruments of free-market self-regulation completely lose their relevance and effectiveness. This creates an acute need for new scientific approaches to capital management. A fundamental differentiation of the related categories of “security factor”, “vulnerability”, and “investment risk” has been carried out, allowing to eliminate terminological contradictions and form a clear conceptual basis for further analysis.

The dual nature of security determinants is substantiated. It is proven that they can act not only as generators of immediate threats to investment assets but also as powerful catalysts for institutional resilience and profound structural reforms. A key achievement of the research is the development of the author’s morphological model of hazard transformation. This model convincingly proves that a primarily objective, neutral factor generates a real threat and transforms into a financial risk exclusively upon overlapping with internal systemic vulnerabilities of the national economy, such as institutional, financial or infrastructural gaps. Based on the developed model, it is argued that the strategy of passively waiting for macroeconomic stabilization is strategically flawed and inevitably leads to stagnation. This demonstrates the uncompromising necessity of a conceptual transition from a model of reactive adaptation to the active construction of a resilient, security-oriented investment space.

For the practical implementation of this task, a multilevel toolkit for neutralizing destructive impact has been formed, adapted to the specifics of various types of capital carriers – from domestic private investors to large international donors. It is determined that the successful adsorption of financial resources and the extensive attraction of impact investing critically require the synchronization of efforts between the state and international financial institutions. The implementation of a modern blended finance architecture and the active use of comprehensive war and political risk insurance instruments are proposed as the main vector of such interaction. The practical significance of the results lies in the formation of an applied basis for the safe accumulation of investment resources

and the effective neutralization of destructive security factors, which is a necessary foundation for the post-war recovery of the national economy.

Ключові слова: *інвестиційні процеси, безпековий чинник, інвестиційний ризик, вразливість, загроза, змішане фінансування, страхування інвестицій, імпакт-інвестування.*

Keywords: *investment processes, security factor, investment risk, vulnerability, threat, blended finance, investment insurance, impact investing.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах глобальної нестабільності, фрагментації світової економіки та викликів повоєнної відбудови України імператив безпеки стає фундаментальною макроекономічною передумовою для акумуляції інвестиційного капіталу. Військова агресія трансформувала національну економічну систему зі стану невизначеності у стан екзистенційного шоку. За таких обставин класичні моделі інвестиційного менеджменту, які базуються на розрахунку чистої приведеної вартості чи стандартної премії за ризик, виявляються концептуально неспроможними. Жодна математична надбавка у ставці дисконтування не здатна компенсувати інвестору стовідсоткову ймовірність раптової фізичної ліквідації об'єкта вкладень.

Аналіз фізичної деструкції демонструє значний масштаб вимушеного вилучення капіталу з національної економіки. Лише за підтвердженими даними швидкого аудиту збитків, станом на кінець 2025 року прямі втрати житлового фонду оцінюються у 61.1 млрд доларів США, руйнування транспортної логістики сягає 40.3 млрд, а деградація енергетичної генерації – 24.8 млрд доларів США. Ці цифри демонструють не просто статистику пошкоджень, а й утворення значного інвестиційного розриву, де знищені активи генерують каскадні непрямі втрати та зупиняють суміжні галузі.

Механізм впливу таких військових та макроекономічних шоків є настільки потужним, що механізми вільного ринкового саморегулювання не функціонують. Ступінь невизначеності зумовлює критичний відтік глобального приватного капіталу в більш стабільні країни. Отже, пасивне очікування державою завершення бойових дій з надією на автоматичний приплив приватних коштів після перемоги є стратегічно хибним шляхом. Масштаби потреб відновлення диктують безальтернативну необхідність переходу від адаптації до модернізації нового безпекоорієнтованого інвестиційного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування безпекоорієнтованого інвестиційного середовища та захисту капіталу в умовах макроекономічних шоків перебуває у фокусі постійної уваги провідних вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, специфіка поведінкових зрушень на ринку капіталу та виникнення когнітивних викривлень у діях інвесторів під впливом тотальних загроз ґрунтовно досліджується у працях Н.М. Давиденко та В.В. Охай [10]. Архітектура страхування інвестицій від воєнно-політичних ризиків із залученням інституціоналізованих інструментів детально розкривається в роботах І.І. Приймак [11]. Макроекономічні парадокси трансформації капіталу в умовах відбудови аналізуються П. Віблیم та Ю. Корнійчук [12]. Вагомий внесок у системну ідентифікацію інституційних вразливостей національної економіки регулярно здійснюють експерти Національного інституту стратегічних досліджень.

Відаючи належне науковому доробку згаданих дослідників, варто зазначити, що інвестування завжди супроводжується ризиком (навіть за нормальних умов функціонування економіки), тому важливою проблемою є безпечне інвестування за часів високих інвестиційних ризиків і загроз. В сучасній економічній літературі досі домінує спрощений підхід до аналізу небезпеки. У теорії та практиці управління поняття «безпековий чинник», «вразливість», «загроза» та «інвестиційний ризик» продовжують

використовуватися як синоніми. Таке термінологічне змішування об'єктивних причин, ендогенних умов та фінансових наслідків блокує можливість розроблення точкових превентивних інструментів впливу. Незважаючи на ґрунтовні напрацювання щодо застосування окремих механізмів страхування, питання концептуальної двоїстої природи безпекових чинників та побудови цілісного інструментарію їх нейтралізації на різних рівнях акумуляції капіталу залишається відкритим.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття механізму впливу безпекових чинників на інвестиційні процеси в Україні та обґрунтування інструментарію їх нейтралізації задля забезпечення залучення капіталу в умовах повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження архітектури безпекоорієнтованого інвестиційного середовища доцільно розпочати з фундаментального епістемологічного розмежування базових категорій. В економічній теорії чинник традиційно розглядають як рушійну силу, проте його фундаментальною характеристикою є первинна об'єктивна нейтральність.

Об'єктивний чинник стає детермінантом безпеки чи небезпеки виключно тоді, коли він вступає у безпосередню взаємодію з конкретною соціально-економічною системою. Об'єктивний чинник середовища починає впливати на процеси залучення інвестиційного капіталу лише за наявності у реципієнта каналу відповідних вразливостей. Вразливість – це ендогенна характеристика соціально-економічної системи, що відображає її структурну деформацію, слабкість, незбалансованість або інституційну нездатність абсорбувати зовнішні шоки та адаптуватися до швидких змін середовища [1].

На макроекономічному рівні вразливістю може виступати висока залежність державного бюджету від зовнішніх запозичень, енергетична залежність від імпорту, низька інституційна спроможність органів влади, відсутність верховенства права або критичний рівень тіньової економіки.

Варто зазначити, що чинники вразливості у різних галузях національної економіки відрізняються та/або впливають по-різному. Експерти Національного інституту стратегічних досліджень (далі – НІСД) у своїх фундаментальних доповідях щодо стану економічної безпеки підкреслюють, що саме ідентифікація вразливостей дозволяє зрозуміти чому один і той самий екзогенний шок призводить до колапсу одних секторів економіки і стає відкриттям можливостей для інших [3]. Вразливість діє як системний каталізатор. Вона створює сприятливе внутрішнє підґрунтя для того, щоб нейтральний або потенційно негативний зовнішній чинник міг реалізувати свій потенціал по відношенню до інвестиційного капіталу.

Аналіз актуальних публікацій з проблем інвестування в Україну дозволяє простежити наявність ескалації небезпеки для інвестиційного капіталу. Процес трансформації відбувається за чітким алгоритмом: загроза генерується тоді, коли об'єктивний чинник середовища накладається на системну вразливість національної економіки чи конкретного інвестиційного проєкту.

Загроза – це не абстрактна умова, а конкретна і безпосередня форма небезпеки, яка має чітко виражений суб'єктно-об'єктний характер і спрямована на заподіяння прямої чи опосередкованої шкоди життєво важливим економічним інтересам інвестора та держави [4]. В умовах сучасної довготривалої війни росії проти України об'єктивний геополітичний чинник (наявність агресивної країни-сусіда), в синергії з вразливістю (недостатня децентралізація та автономність критичної інфраструктури), сформував пряму загрозу – цілеспрямоване руйнування критичної інфраструктури та зупинку виробничих циклів [3].

Однак для інституційного чи приватного інвестора така категорія як «загрози» залишається переважно описовою та політологічною. Управлінське рішення щодо алокації капіталу не приймається лише на основі констатації загроз. Прийняття рішення блокується або трансформується тоді, коли загроза перетворюється на інвестиційний ризик. Ризик, на відміну від загрози,

є кількісно та якісно вимірюваною категорією інвестиційного менеджменту, оскільки він є ймовірністю настання небажаної події, яка призведе до відхилення фактичних результатів інвестування від запланованих, зниження коефіцієнту повернення інвестицій (ROI) або повної втрати активу. Актуальні оцінки стану економічної безпеки України за 2025 рік свідчать, що саме гіпертрофовані воєнні ризики стають тим нездоланим бар'єром, який зупиняє масове надходження глобального приватного капіталу, акумулюючи на ринку переважно кошти міжнародних фінансових організацій [5]. Для візуалізації та систематизації цього логічного ланцюга пропонуємо концептуальну модель взаємозв'язку та трансформації базових понять безпекоорієнтованого інвестиційного середовища (рис. 1).

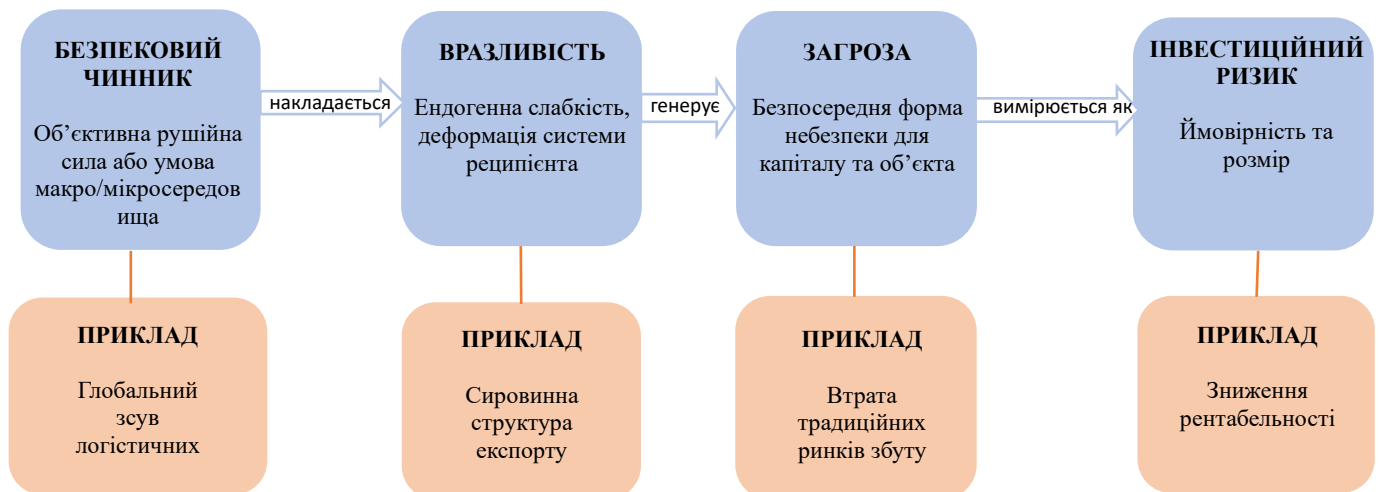


Рис. 1. Морфологічна трансформація та взаємозв'язок базових понять безпекоорієнтованого інвестиційного середовища

Джерело: авторська розробка.

Традиційно в економічній літературі безпекові чинники розглядаються як фактори ризику, деструктори або генератори криз. Проте, спираючись на сучасну парадигму сталого розвитку та аналіз управління економікою в умовах збройних конфліктів, необхідно обґрунтувати їх двоїсту природу. Екзогенні та ендогенні чинники впливу на інвестиційний капітал повинні класифікуватися на дві протилежні групи за характером свого впливу на архітектуру безпеки:

1. Чинники-деструктори (генератори загроз). Це макро- та мікроекономічні умови, що посилюють вразливість системи, руйнують її стійкість та провокують стрімкий відтік капіталу. До них відносять військово-політичну ескалацію, руйнування транспортної логістики, тінізацію економіки, інституційну корупцію, демографічну кризу та макрофінансову розбалансованість [3,4]. Такі чинники руйнують класичні моделі поведінки і змушують інвестора безальтернативно переходити від довгострокових стратегій сталого розвитку до короткострокових планів виживання або повної евакуації капіталу з юрисдикції.

2. Чинники-стимулятори (генератори гарантій та стійкості). Це інституційні умови та механізми, які формують «захисну парасольку» для інвесторів, нівелюють системні вразливості та приваблюють капітал навіть у період найгостріших фаз кризи. Дослідження НІСД доводять, що навіть в умовах війни формуються «точки стійкості» національної економіки [5]. До чинників-стимуляторів належать: наявність інституціоналізованих механізмів страхування політичних та воєнних ризиків, розбудова прозорої антикорупційної інфраструктури, цифровізація державних послуг, висока адаптивність малого та середнього бізнесу. Дієвий комплекс чинників-стимуляторів створить фундамент довіри, який дозволить економіці продовжувати залучати інвестиції у відновлення всупереч наявності чинників-деструкторів.

Синтезуючи підходи провідних наукових шкіл та спираючись на особливості об'єкта дослідження, нами пропонується авторське визначення.

Безпековий чинник залучення інвестиційного капіталу – це об'єктивна детермінанта внутрішнього або зовнішнього середовища, яка у безпосередній взаємодії з вразливістю соціально-економічної системи генерує інвестиційні ризики (деструктор) або формує інституційні гарантії збереження та розширеного відтворення інвестованого капіталу (стимулятор), формуючи адекватну інвестиційну привабливість об'єктів та стратегічну поведінку інвесторів.

Сформульоване авторське визначення та запропонована морфологічна трансформація (рис 1) концептуально доводять, що ефективне управління процесами залучення інвестиційного капіталу має фокусуватися не лише на ліквідації наслідків, а й на ідентифікації та системному управлінні первинними чинниками та вразливостями.

Усвідомлення глибинної механіки впливу безпекових чинників створює підґрунтя для переходу від теорії до прикладної площини управління. В умовах фундаментальних викликів та високої турбулентності середовища критичного значення набуває розробка комплексного інструментарію нейтралізації деструктивних шоків, здатного забезпечити безпечну акумуляцію та стійке функціонування інвестиційного капіталу.

Якщо інституційна слабкість держави генерує ризики недоотримання прибутку чи юридичної втрати контролю над активом, то воєнні чинники формують принципово іншу категорію загроз – ризик повного фізичного знищення капіталу.

Класичні моделі інвестиційного менеджменту, засновані на розрахунку чистої приведеної вартості та внутрішньої норми рентабельності, виявляються концептуально неспроможними в умовах активних бойових дій. Адже, жодна премія за ризик у ставці дисконтування не здатна математично компенсувати стовідсоткову ймовірність раптової фізичної ліквідації об'єкта інвестування.

У зв'язку з цим відбувається фундаментальна трансформація самої концепції оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Фокус уваги інвестора зміщується з суто фінансових мультиплікаторів на показники операційної стійкості, гнучкості ланцюгів постачання та здатності менеджменту до кризової адаптації в умовах геополітичної турбулентності [7]. Інвестор починає оцінювати не лише прибутковість на ринку, але й фізичну виживаність активу на ньому. Ця концептуальна зміна вимагає переходу до метрик, які враховують недиверсифіковані ризики втрати виробничих потужностей.

Масштаб деструктивного впливу безпекових чинників найкраще піддається верифікації через макроекономічну статистику прямих та непрямих збитків. Оцінка руйнувань в Україні стала аналітичним викликом для світової спільноти, що призвело до формування нових методологій швидкого аудиту збитків (Rapid Damage and Needs Assessment – RDNA), які реалізуються Групою Світового банку спільно з урядом України, Європейською Комісією та Організацією Об’єднаних Націй [8].

Статистичні дані фізичної деструкції демонструють колосальний масштаб вилучення капіталу з національної економіки. Лише за прямими підрахунками інфраструктурних втрат, які систематично проводяться експертами Київської школи економіки, обсяги знищених активів вимірюються десятками мільярдів доларів у кожному базовому секторі. Для чіткої структуризації цього масиву даних і виявлення найбільш постраждалих зон в таблиці 1 узагальнено руйнування та фінансові втрати.

Таблиця 1. Структура прямих фізичних збитків інфраструктури та виробничого капіталу внаслідок військової агресії (станом на кінець 2025 р.)

Сектор економіки	Оціночна вартість прямих збитків (млрд \$)	Природа вразливості та наслідки для інвестора
Житловий фонд	61.1	Формує дефіцит на ринку нерухомості, критичний фактор міграції трудових ресурсів та звуження споживчого ринку
Транспорт та логістика	40.3	Руйнування мостів, портів та залізничних вузлів блокує експортні канали. Змушує бізнес повністю переглядати логістичні маршрути.
Енергетика	24.8	Найбільш критична точка вразливості. Системні блекауты збільшують операційні витрати підприємств (закупівля генераторів, пального)
Промисловість та підприємства	19.2	Втрата важкої металургії та хімічної промисловості, фізичне знищення основних фондів великих корпорацій.
Цифрова інфраструктура	Оцінюється окремо	Знищення базових станцій та оптоволоконних мереж. Вимагає негайного відновлення для забезпечення зв'язку як базової умови життєдіяльності підприємства.

Джерело: Узагальнено авторами на основі [8,9]

Ці цифри ілюструють не просто статистику руйнувань, а й утворення величезного інвестиційного розриву. Знищені активи генерують імпульс зупинки суміжних галузей, що перетворює прямі збитки на каскадні непрямі втрати (втрачена вигода, недоотримані податки, падіння ВВП).

Масштаби фізичної деструкції, відображені у статистиці збитків, не просто фіксують математичну втрату капіталу, а й докорінно трансформують психологію та поведінкові моделі інвесторів на ринку. Усвідомлення механізму впливу екзистенційних воєнних чинників вимагає відмови від класичної поведінки інвестора, який керується виключно фінансовим моделюванням дохідності. В умовах перманентної загрози алгоритм ухвалення інвестиційного рішення зазнає кардинальних поведінкових зрушень [10].

Як доводять сучасні дослідження з поведінкової економіки, наявність військового чинника провокує жорсткі когнітивні викривлення, де страх повної втрати активів домінує над потенціалом надприбутків [10]. Механізм впливу небезпеки спрацьовує як багаторівнева система фільтрації. Жоден масштабний проєкт не переходить до стадії структурування без успішного проходження первинного бар'єра – наявності гарантованого механізму компенсації. Саме тому архітектура страхування від воєнно-політичних ризиків стає не просто допоміжним фінансовим інструментом, а базовим тригером інвестиційного процесу. Залучення страхових полісів від міжнародних агенцій (MIGA чи DFC), діяльність національних експортно-кредитних агентств та надання суверенних гарантій формують певний захист, без якого приватний інвестор не розпочинає розрахунок рентабельності [11].

Механізм впливу глобальних безпекових і кліматичних викликів диктує безальтернативну вимогу: залучення нового інвестиційного капіталу має відбуватися виключно на засадах «краще ніж було», формуючи міцний фундамент для конструювання безпекоорієнтованого інвестиційного середовища [12]. Це зумовлює якісну еволюцію інвестиційних мотивів. Фокус уваги зміщується з максимізації короткострокового спекулятивного

прибутку на довгострокову стійкість та здатність активу генерувати соціально-економічну додану вартість.

У цьому контексті відповіддю на деструктивний вплив безпекових чинників стає переорієнтація ринку на залучення імпакт-інвестування. В архітектурі повоєнної економіки цей інструмент виступає повноцінною стратегією з подвійним сенсом: забезпечення фінансової рентабельності за умови обов'язкової інтеграції ESG-критеріїв. Відповідність принципам сталого розвитку, використання «зеленої» енергетики, інклюзивність та прозоре корпоративне врядування перетворюється на жорсткі інвестиційні фільтри, що відтинають токсичний капітал. Однак, адсорбція імпакт-капіталу в юрисдикції з активним військовим конфліктом неможлива без застосування спеціальних механізмів управління ризиками. Комерційний сектор не здатен самотійно покрити «премію за ризик», тому подолання деструктивного впливу безпекових чинників вимагає застосування архітектури змішаного фінансування та багаторівневого уникнення ризиків.

Для систематизації механізму нейтралізації впливу безпекових чинників на різних рівнях залучення капіталу узагальнено відповідну класифікацію (Таблиця 2).

Як видно з таблиці 2, механізм впливу безпекових чинників змушує ринок капіталу функціонувати у режимі жорсткої інституційної залежності. Приватний капітал готовий заходити в економіку України та стимулювати сталий розвиток виключно під «захисною парасолькою», яку формує держава у синергії з міжнародними фінансовими інституціями. Геополітичний вектор євроінтеграції у цьому процесі виконує роль головного системного стабілізатора, який гарантує інвесторам незворотність структурних реформ та ліквідацію внутрішніх інституційних вразливостей.

Таблиця 2. Механізм нейтралізації впливу безпекових чинників у системі залучення інвестиційного капіталу задля сталого розвитку

Рівень капіталу	носія	Характер впливу безпекових чинників на поведінку інвестора	Інструменти нейтралізації ризиків та гарантування безпеки	Цільовий вектор інвестування у відновлення сталого розвитку
Міжнародні донори та МФО		Висока толерантність до макроекономічних шоків. Орієнтація на інституційну стабілізацію.	Надання суверенних гарантій, транші покриття перших збитків, макрофінансова підтримка ліквідності.	Відновлення критичної інфраструктури, енергетична децентралізація, підтримка інституційної спроможності держави.
Імпакт-фонди та соціально-відповідальний капітал		Страх інституційної слабкості (корупція, відсутність верховенства права). Орієнтація на довгостроковий соціальний ефект.	Євроінтеграційний якор (імплементация норм ЄС), суворий антикорупційний комплаєнс, гарантії від МФО	Впровадження ESG-стандартів, екологічна модернізація, створення інклюзивних робочих місць, ревіталізація територій.
Приватний комерційний та венчурний капітал		Критичне уникнення недиверсифікованих воєнних ризиків. Домінування психології страху втрати активів.	Політичне та воєнне страхування, диверсифікація активів, державно-приватне партнерство.	Максимізація прибутку через високотехнологічні сектори (AgroTech, IT, DefenseTech), локалізація виробництва.

Джерело: Розроблено авторами на основі [10,11,12].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що безпекові чинники в процесі інвестування мають складну, двоїсту та багатовимірну природу. Вони не є простою констатацією ризиків, а виступають первинними детермінантами, які через взаємодію з вразливостями соціально-економічної системи генерують прямі загрози або ж формують інституційні стимули.

Доведено, що механізм впливу глибинних макроекономічних та безпекових шоків в умовах повоєнної відбудови України є настільки нелінійним, що інструменти вільного ринкового саморегулювання та класичні моделі оцінки інвестиційної привабливості демонструють свою

концептуальну неспроможність. За таких умов пасивне очікування державою стабілізації середовища з надією на автоматичний приплив приватних коштів є стратегічно руйнівним шляхом.

Обґрунтовано безальтернативну необхідність переходу від реактивної адаптації до активного конструювання безпекоорієнтованого інвестиційного середовища. Залучення якісного імпаکت-капіталу, здатного забезпечити відновлення економіки на засадах сталого розвитку, вимагає імплементації комплексного інструментарію нейтралізації ризиків. Застосування такого інструментарію передбачає синхронізацію зусиль держави та міжнародних фінансових інституцій шляхом впровадження архітектури змішаного фінансування, розроблення заходів з мінімізації політичних і воєнних ризиків та формування жорсткого антикорупційного комплаєнсу.

Перспективи подальших розвідок у даному науковому напрямі полягають в апробації запропонованого інструментарію нейтралізації безпекових чинників на макро- та мікрорівнях. Зокрема, глибокого дослідження потребують процеси секторальної адаптації інструментів воєнного страхування та архітектури змішаного фінансування для конкретних високотехнологічних галузей економіки, а також кількісне оцінювання ефективності їх застосування у проектах відбудови критичної інфраструктури.

Література

1. Тітенко З. М. Теоретичні засади забезпечення фінансової безпеки держави. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-12>.

2. Чорна О. Ю., Христенко Л. М., Івченко Ю. А. Аспекти діагностики стану економічної безпеки агрохолдингів у визначенні напрямів їх стратегічного розвитку. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2022. № 6 (276). С. 75–91. URL: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-276-6-75-91>.

3. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни : експертно-аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2024. 71 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.08>.

4. Калініченко О. В. Зовнішні та внутрішні загрози економічній безпеці України. *Інтелект XXI*. 2024. № 2. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2024-2.4>.

5. Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності : експертно-аналітична доповідь / [Базиліук Я., Власенко Р., Власюк О. та ін.] ; за заг. ред. Я. Жаліла. Київ : НІСД, 2025. 104 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.03>.

6. Самойленко І. О. Механізми забезпечення економічної безпеки та економічної стабільності соціально-економічної системи в контексті сучасних викликів воєнно-політичної обстановки. *Інноваційна економіка*. 2025. № 2 (102). URL: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.23>.

7. Карпенко А., Крайнік О., Пожуєв Д. Трансформація методів оцінювання інвестиційної привабливості підприємств в умовах воєнного стану. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35, № 2. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.607>.

8. Ukraine Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5) February 2022 – December 2025 / World Bank Group, Government of Ukraine, European Union, United Nations. Washington, DC : World Bank Group, 2026. 62 p. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/ukraine-fifth-rapid-damage-and-needs-assessment-rdna5-february-2022-december-2025>.

9. Report on damager to infrastructure from the destruction caused by Russia's military aggression against Ukraine as of November 2024 / D. Andrienko, D. Goriunov, V. Grudova, J. Markus, T. Marshalok, R. Neyter, I. Piddubnyi, I. Studennikova, D. Topolskov ; KSE Institute. Kyiv : KSE Institute, 2025. 25 p.

10. Давиденко Н. М., Охай В. В. Психологія інвестора та поведінкові зрушення на українському ринку капіталу під впливом війни. *Сталий розвиток економіки*. 2025. URL: <https://doi.org/10.32782/2309-1988/2025-57-75>.

11. Приймак І. І., Тимків Н. А. Страхування інвестицій від воєнних ризиків: сутність, необхідність та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>.

12. Віблій П., Корнійчук Ю. Проблема залучення іноземних інвестицій в умовах війни. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 2 (87). URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.155.

References

1. Titenko, Z.M. (2024), “Theoretical principles of ensuring the financial security of the state”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 63, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-12>.

2. Chorna, O.Yu. Khrystenko, L.M. and Ivchenko, Yu.A. (2022), “Diagnostic aspects of the economic security of agroholdings in determining their strategic development directions”, *Visnik of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*, vol. 276, no. 6, pp. 75-91, <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-276-6-75-91>.

3. National Institute for Strategic Studies (2024), “Economic security of Ukraine in the conditions of a protracted war. Expert-analytical report”, <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.08>.

4. Kalinichenko, O.V. (2024), “External and internal threats to the economic security of Ukraine”, *Intelekt XXI*, vol. 2, <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2024-2.4>.

5. Bazyliuk, Ya. Vlasenko, R. and Vlasiuk, O. (2025), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh vysokykh voiennykh ryzykiv ta hlobalnoi nestabilnosti: ekspertno-analitychna dopovid* [Economic security of Ukraine in conditions of high military risks and global instability: expert-analytical report], NISD, Kyiv, Ukraine, <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.03>.

6. Samoilenko, I.O. (2025), “Mechanisms for ensuring economic security and stability of the social and economic system in the context of

contemporary military-political challenges”, *Innovatsiina ekonomika*, vol. 102, no. 2, <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.23>.

7. Karpenko, A. Krainik, O. and Pozhuiev, D. (2025), “Transformation of methods for assessing the investment attractiveness of enterprises under martial law”, *Ekonomichnyi analiz*, vol. 35, no. 2, <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.607>.

8. World Bank Group (2026), “Ukraine Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5) February 2022 – December 2025”, available at: <https://www.undp.org/ukraine/publications/ukraine-fifth-rapid-damage-and-needs-assessment-rdna5-february-2022-december-2025> (Accessed 20 April 2026).

9. Andrienko, D. Goriunov, D. Grudova, V. and Markus, J. (2025), *Report on damager to infrastructure from the destruction caused by Russia’s military aggression against Ukraine as of November 2024*, KSE Institute, Kyiv, Ukraine.

10. Davydenko, N.M. and Okhai, V.V. (2025), “Investor psychology and behavioral shifts on the Ukrainian capital market under the influence of war”, *Stalyi rozvytok ekonomiky*, <https://doi.org/10.32782/2309-1988/2025-57-75>.

11. Pryimak, I.I. and Tymkiv, N.A. (2024), “Insurance of investments against war risks: essence, necessity and prospects”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 59, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>.

12. Viblyi, P. and Korniiichuk, Yu. (2024), “The problem of attracting foreign investments in the conditions of war”, *Galician economic journal*, vol. 87, no. 2, https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.155.

Отримано редакцією журналу / Received: 01.05.26

Прорецензовано / Revised: 11.05.26

Дата публікації / Published: 26.05.26